

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

Liber Tertius, Sive Exempla Divinae Irae, Per Opera Poenitentiae, Nobis
Leniendae - Per Quadragesimam Anno M. DC. XLVIII. narrata

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1650

Capvt IV. Marci Guterij militis incomparabilis exemplo nos doceri, quo
modo, in militia spirituali, anima contra peccatum sit defendenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48194)

ta vno colloquio, aut cogitatione obscœna, vno aspectu, & vno osculo, vno tactu, aut amplexu jam dudum meruisti; perge aliud nihil nisi Veneres cogitare, loqui, & mille actibus immo artibus, exercere; jam quidem in voluptate es, sed qui tam delicatus es, vt ne minimum nunc possis pati molestiæ, expecta quantum æternorum tibi suppliciorum sis thesaurizaturus. Oculi tui non speciosas puellas, sed deformissima & horrendissima monstra Acherontis spectabunt; fumum, lachrymas, & tenebras patientur. Loco aromatum foetores sulfuris & damnatorum olfacies. Loco cantilenarum & turpium sermonum æterna conuicia, & lamenta audies. Pro dulci vino amaræ tibi erunt lachrymæ. Tactus tuus, quid possit ignis, experietur. Vnius noctis, vnius horæ, vnius momenti voluptas æternis flammis castigabitur. Nondum tamen ibi sumus, Auditores, essemus ibi, si in tali statu nos mors deprehendisset. Mirum est, eos maximè, qui minimum possunt pati, tantis se malis obnoxios facere. Mirum, Deum, quod jam toties meruissimus, huc vsque distulisse. Sed hæc infinita est illius bonitas, poenitentiam nostram expectantis, quam multis alijs, nobis longè melioribus, denegauit. O quàm poenitentiam faceret mater illa, aut alius damnatorum, si ex inferno dimissus poenitentiam facere permetteretur! Nos adhuc possumus, illis negatur. O quàm saxeus, quàm incredulus est, qui dum potest, hæc tormenta non euadit! & dignus est inferno, quia sua culpa perit, quisquis illum credit, & non fugit.

C A P V T I V.

MARCI GUTERRII MILITIS INCOMPARABILIS EXEMPLO, NOS DOCERI, QVO MODO, IN MILITIA SPIRITVALI, ANIMA CONTRA PECCATVM SIT DEFEN-

DENDA.

I.
MILITES NON
OMNES ESSE
IMPIOS.
Lucan. lib. 10.
bell. ciu.

ULTI de militibus malè loquuntur, eorumq; licentiam, rapinas, impietatem accusant, inter quos Poëta ait:

*Nulla fides pietasq; viris, qui castra sequuntur,
Venalesq; manus; ibi fas, ubi maxima mercus:*

quod

quod etsi verum sit apud plurimos, haud pauci tamen etiam sunt, qui fideles, pij, iusti & fortes, meritò in exemplum militiae spiri-
tualis proponi possunt. Qualis enim miles fuit S. Michael Arch-
angelus? Abraham, Moyses, Iosue, Gedeon, David, Cornelius,
Georgius, Sebastianus, Gallicanus, Mauritius, Gereon, Achatius,
& omnes illi, quorum Litaniae nuper, seu syllabus totus in lucem
prodijt. Quoniam igitur *militia est vita hominis super terram, &*
nos in carne ambulantes, non secundum carnem militamus, propo-
nam militis virtutem bellicam, nobis meritò, in militia spiri-
tuali, imitandam.

Iob 7. 1.
2. Cor. 10. 3.

Author, ex quo historiam sum prompturus, à me aliàs lau-
datus, est Rodericus Santius p. 3. Hist. Hisp. c. 37. Eo capite,
narrat, An. 1200. *Ferdinando Legionis XXXIII. regi in regno suc-*
cessisse filium Alfonso IX. qui viuo patre, ab Vrracã nouercã suã,
primarij cuiusdam viri Didaci de Haro, domini de Viscain, sorore,
varia vereq; nouercalia mala expertus, nihil mutire ausus est,
quamuis non leuiter offensus. Timebat enim patrem pro nouer-
cã stantem. Itaq; re tota dissimulata, tacuit, & matrem carimo-
niji aulicis publicè ac priuatim, quantũ potuit, deliniuit. Facilius
est linguam compescere, quàm mentè sopire, & iniuriã obliuisci.
Quare licet verbis non quereretur Alfonso, tamen vindictam al-
ta mente repostam tam diu secum coxit, donec, patre defuncto,
in regni succederet hæreditatem. Simplex fuit Vrraca, quæ exi-
stimauit Alfonso non obseruasse, aut oblitterasse ea, quæ viuo
patre in illũ vel acerbè dixerat, vel fecerat iniquè. At Alfonso,
defuncto patre, ad omnes illius actiones, praxes, & consilia,
quàm diligentissimè attendebat, videbatq; *Vrracam* adhuc nouer-
cam agere, & cum fratre suo *Didaco de Haro* multa perniciosè
consilia agitare, neq; regno, neq; regi satis fidam esse. Erum-
pente igitur tandem in apertum odij incendio, vindictæ tempus
esse arbitratus, *Vrracam*, vnà cum fratre eius *Didaco de Haro, do-*
mino de Viscain è regno expulit. Hæ sunt vices imperantium, vè
rota vertuntur, & qui iam in summo est, post annum erit in imo;
vt vicissim pedibus conculcetur, qui antè alios pedibus calcavit;
iuxta illud: *Pone principes eorum, sicut Oreb, & Zeb, & Zebec, &*
Salmana; omnes principes eorum, qui dixerunt: Hereditate posside-

II.
AVTHOR, ET
ODII CAUSSA:
Reconset
eandẽ histo-
riam Michael
Piccartus
dec 1 obser-
uat Histori-
co Politica-
rum. c. 1.

Psal. 82. 12.

44 Cap. IV. M. Guterrij exemplo animã contra peccatũ defendendam.
ammi Sanctuarium Dei: Deus meus, pone illos ut rotam: & sicut stipulam ante faciem venti. Nam qui hodie in aulis sunt potentes, & summi, & exaltantur, ut cedrus Libani, repente, ut radij in rota, vertuntur, & fiunt imi, & transiui, & ecce non erat. Quod videre fuit olim in Aman, in Achitophel, in Bellisario, in Seiano, in innumeris, qui fortunæ spectaculum fuere. Ut proinde ad finem istorum potiùs, quàm ad exaltationem sit respiciendum, sed in historia pergamus.

III.
ARX INIMICI
QUAM INVISA.

Cessit Didacus de Haro, cum sorore sua Vyraca, & in Africam iuit, inter nigros homines infelix exulaturus. Non tamen ita cessit, ut non haberet animum redeundi, vel placato, vel sublato è viuis Alfonso. Quare cum castrum quoddam de Guiar dictum haberet, famã clarissimum, à situ loci, & munitione, quodammodo insuperabile, illud discedens nobili cuidam Hispano Marco Guterrio, (alij illum Guttherium nominant) in fidem tradidit, & etiam atque etiam comendauit. Ita ille in exilium profectus, regi crucem fixit. Experti sumus, his annis, quantum damnum toti prouinciæ afferat, etiam vnicum eiusmodi castrum. Luculentè id demonstrauit Hochenvvila, vnde eruptiones factæ non solum itinera infestauerunt, sed etiam omnes circumiacentes pagos & oppida, & arces tributarias fecerunt. Talis arx erat Guiar, regi in oculo spina, immo lancea. Delicata res est oculus, ne minimum quidem ferre potest puluisculum; quid non sentiet, si spina, immo lancea pungatur? Non poterat Alfonso pati, ut Didacus in regno suo nomen, ne dum arcem haberet, in quam tot prædæ conuehebantur. Itaque sicut, qui reliquo toto corpore est sanus, si vnicum adhuc vlcus sentit, quiescere non potest, donec rumpatur: ita neque rex potuit esse tranquillus, donec ea arce potiretur. Pro ea occupanda, omnem aleam censuit tentandam, lapidem omnem mouendum.

IV.
MARCI GUTERRII FIDELITAS TENAXA.

Iam attendite diligenter, & discite omnes, quid vos, hoc tam turbulento tempore, vel facere, vel fugere par sit. Omnem Alfonso mouit lapidem, ut arce potiretur, consilijs itaque varijs usus est. In primis misit legatos ad Marcum Guterrium, qui arcem peterent sibi nomine regis tradi, ad quem titulo iustitiæ pertineret, tamquam bonum exulis, fisco addictum regio. Ibi tum patuit,

pacuit, quàm etiam belli ducibus sit necessarium, vt docti sint, vel doctos secum habeant. Sæpe enim incidunt casus, in quibus non secundùm animi impetum, aut hostis prætensionem, sed ex lege agendum est. Legatis igitur, jus regis obtendentibus respondit *Marcus*; Meminisse se, quibus rex ab *Vrraca* nouerca affectus sit iniurijs; quòd autem *Didacum de Haro*, herus suus, frater illius sit, non videri sibi causam sufficientem eius puniendi. *Vrracam* neque consilio, neque præsidio vmquam *Didaci* usam, in Infante regio persequendo. Solo igitur metu sororis ab exilio reducenda *Didacum* fratrem eius, cum illa è regno, atque arce sua eiectum esse. Quæ causã si valeret, multos fratres, ob sororum suarum delicta, innocenter perituros. Retulerunt regi responsum, tam cordatum, qui missi fuerant, irrita professione. Consilium igitur alterum excogitauerunt, decreueruntque, auro tentandum esse Castellanum: oraculum Apollinis Pythij ad Philippum regem Macedonum fuisse, illum victoria positurum, si pugnaret hastis argenteis: Dictumque esse vetus Philippi eiusdem regis, Nullam tam esse munitam arcem, quæ capi non possit, si quidem a finus auro onustus in eam queat penetrare; plumbeis glandibus castra quati, aureis autem euerti. O aurum, quàm es proditionibus procurandis idoneum, quando etiam summi in bello vertices per te tentantur? Et vt à *Glabro* relatum est, quando *aureo pugillo etiam murus ferreus frangitur*. Mittuntur itaque iisdem denovo legati, & *Marcum* ingentibus promissis aggrediuntur; addunt titulos, addunt honores; addunt officia ac dignitates, vnã cum pecunijs à rege largiendas. Hic interrogo non jam fortissimos atque honestissimos duces, non generosos milites, sed delicatulos illos, & cincinnatulos, vaneque instar puellarum pictos, & amictos iuuenes, qui non ab ordine inferiore, non ab experientia militari, sed à gynæceo, à colu & acu, per saltum, promoti sunt ad summos aut mediocimos belli honores; qui putant bellare, esse otiosi, ludere, potare, comessari, saltare, amare, scortari, venari, hostem declinare, amicos spoliare, qui non pro gloria vel Dei, vel sua pugnant: sed cum fortissimè agunt, sinunt, se à meretricibus morderi, aut in honorem earum ex earum calcis, aut matulis bibunt: hos interrogo, inquam, quid illi fecissent, in tali

Cic. lib. 1. of.
sic. Val. Max.
lib. 7. cap. 2.
Glabr. lib. 4.
rer. Germ. c. 5.

S. Hieron. in
ep. ad Theo-
dor. monach.

Pet. Blef. ep.
49.

occasione? Cũ S. Hieronymus scribat: *De cubiculo ad aciem, de umbra egrediens ad solem: corpus assuetum tunica, lorica onus non sustinet: capus opertum linteo, galeam recusat: mollem otio manum durus exasperat capulus: fortior autem miles ex confragoso venit.* Quis & Vegetij testimonio, *inutilis est omnino militia nutritus teneris, & delicijs assuetus.* Et Petrus Blef. *Hi sunt, ait, quorum testimonio laudari audis, in otio occupationes, in pace pradas, inter arma fugas, inter vina victorias, cũ sint in pratorijs leones, in procijs lepores.* Hi ergo tales, absente domino, præsente auro, quid facturi fuissent? An non respondissent; Herus meus abest, versatur in exilio; numquam est rediturus, numquam hanc arcem suam possessurus; immo neque visurus. Quid faciam? an regem differam? an legatos re infecta remittam? an meos subditos castellanos periculo obijciam? Scio, Dominus, si ipse adesset, arcem traderet. Itaque date mihi aurum, & accipite castrum. Hoc dixisset aliquis proditor, non ductor. Sed longè aliter respondit *Marcus Guterrius.* Quid ad me, cum tali legatione, venistis? quem me esse putatis? an Iudæ imitorem qui dominum suum pro mercede prodat? Apagite cum vestro auro: vos tales honores ac dignitates suscipite, quæ per scelus acquisitæ dedecus sunt, non decus. Ego fidem semel datam pluris facio, quàm omnes regis Hispaniæ opes. Plus vendit, quàm arcem, qui domino suo est infidelis. Nam vnà cum fide cælum amittit, & in omni potestate, nomen conseruat proditoris. His auditis legati, arma, exercitum, obsidionem, excidium, mortem minitantes, & extrema mala, discesserunt: quibus ille valedicens adiecit: *Dicite regi vestro, me Didaco dexteram dedisse, vt eam ferro consecrarem. Pulchrius ornatur gladio, quàm auro dextera militis bello consecrata. Miles sacramento religatus, non capitur auro, nisi contra naturæ, & Dei legem, omnia humana ac diuina iura contemnat; finem suum vltimum, Conditorem, & Conditoris beneficia, immo & Redemptionem suam, Iudicem Deum, nihili faciat.* Cũ igitur ego vel Didaco datam fidem nolim fallere, etiamsi mille mihi mortes forent patiendæ; Numinis amicitiam pro auro, immo pro toto mundo consemnam, & iram perfidus promerebor? Cum hoc responso legatos dimisit frementes,

Intelle-

Intellecta mente *Marci* rex vi censuit agendum, conflatoq; exercitu ipse castrum obsedit. Puto nos expertos, quid sit vel timere obsidionem. 1: Quanta est rerum hominumque perturbatio? Quanta fuga? 3. In ipsa autem obsidione, quantus, inter imbelles, timor, quàm varij rumores & opiniones? 4. Nemo audet extra portas pedem longiùs efferre: nemo securè prospicere, nesciens vnde globus aduolet, caputq; feriat. 5. Iam quanta cura, hoste moenia quatiente, & muros conscendente? 6. Sæpe ipso periculo maior est timor periculi. 7. Iam intus, quæ non necessitas? quæ penuria aquæ, panis, lignorum & aliarũ rerum? 8. Quanta miseria morborum magis, quàm hostium grassantium? 9. Quanta fames, quanta lamenta feminatum? 10. Et hoc quidem, si vel ad duas, tresũe hebdomadas locus quispiam obsideatur. Quid putatis fuisse calamitatis in castro *Guiar*, quod nõ ad tres hebdomadas, vel menses, vel etiam annos, sed septem integris annis arctissimam sustinuit obsidionem? ita vt ne canis quidem egredi inde posset, nihil autem introferri. 11. Ibi ergo, cum victualia deessent, non solùm milites sagittis, balistis, alijsq; vulneribus, sed etiam fame enecti defecerunt. Defecerunt & alij homines, vnus post alterum. 12. *Hic nobilis ille Marcus imitatus est claros viros Casilinate*, qui cum *Hannibalis* obsidionem paterentur, alimentorum facultate defecti, lora, coriaq; necessarijs v-sibus subducta, atq; a scutis detractas pelles feruenti aqua resolutas ederunt, & tali cibo vti sustinuerunt, ne fidei constantiam Romanis prestitam violarent. 13. Nec aliter quidem *Cretensium* nobilis animus egit, qui in arce obsessus ad ultimam penuriam compulsus fuit, ac iumentorum vrina stim correxit; quia dum vinci timuit, id passus est, quod victor eos pati cogere non potuisset, vt ait *Iulius Frontinus*. 14. Itaque tandem exhausta præsidij arce, solus *Marcus Guterrius* vltimusque superfuit. Quis hunc militem non laudaret? quis non officio, & sacramento satisfecisse iudicaret? I, *Marce*, generosè te gessisti. Nemo poterit te imbelliæ, aut timoris arguere. Ipse *Didacus* non potuit tantum à te expectare. Dudum ipse arcem tradidisset. Serua nunc te, plus seruabis, quàm si decem arces seruares.

Pusillanimes faciliè acceptassent hanc excusationem, vt
omnes

V.
ARCIS OBSE-
DIO.

VI.

MARCTIN-
CREDIBILIS
FIDES, ET
CONSTANTIA.

omnes proni sumus ad causas excusationis, in nostris rebus, reperiendas. At longè aliter Marcus, qui solus superstes sedulus per arcem vndique discurret, & quasi multi in ea superessent, nunc per hanc, nunc per illam fenestram ei acutus hostem terruit. Solus excubitor, solus circitor; solus dux & miles. Nemo enim cum eo fuit, nisi Deus, & Angelus, & animi inuicta fortitudo. Et tamen interea erant ei cibi animalium coria, herba demum, ac mures, & cuiusvis generis bestia, quam occupare poterat. Videte, quàm in pretio magno habendi sint fidi duces & milites, qui etiam subinde lætam felicemque horam sortiantur; etiam subinde opima præda potiuntur; tamen longè sæpius asperos dies & casus experiuntur. Quid igitur tum Marcus fecit? His quoque ipsis abominandis cibis consumptis, arcem hosti non patefecit; sed admirando consilio, suspensis ad collum arcis clauibus, inedia fameque consumptus ad portam interiorem turris, in medio cardinis ferè exanimis prostratus decubuit. Quid facis, ô miles? arcem & vitam perdes, trade arcem, serua vitam. Sat diu durasti. Nemo te poterit ignavia accusare. Dudum poteras præsidium dedere. Excusabit te diurnitas obsidionis; militum omnium mors, defectus ciborum; denique, quia solus es, etiam cum honore castrum resignabis. Nihil horum mouit Marcum; pugnavit vivus, pugnare vult & mortuus, & quantum datur, vult obistere hosti ingressum tentaturo. Clauibus, velut aureo torque, è collo suspensis iacet ante portam. Sic mansit integra die. Effecit igitur Marcus spiritu & viribus deficiens, quod incolumis patrare solitus erat. Unde moriens se in media porta intrantibus obicem opposuit, ut nemo nisi supra eum intraret, cum nullus dum viveret contra eum ingredi potuerit. Sic pugnant, qui pro honore pugnant. Hæc generosarum mentium est fortitudo. Hæc fortium virorum fidelitas.

VII.

ARXA NOBIS
SERVANDA
EST QNEMA
NOSTRA.

Luc. 11. 31c

IV

Dedit Deus unicuique animam suam custodiendam; quam diabolus obsidet, & varijs artibus allicit, oppugnat, arietat. De hac enim locutus est Dominus, quando dixit: *Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea, quæ possidet. Si autem fortior eo superveniens vicerit eum, universa arma eius auferet, in quibus confidebat, & spolia eius distribuet.* O quàm nos à Guterrio multum distamus; ille non suam, sed Didaci de Hare arcem tam constant-

stanter, vsque ad mortem defendit; hinc agitur de nostra arce, de nostra anima, de nostra salute; & quàm socordes sumus! Multi vix vmquam tentationi resistunt, & dum diabolo in omnibus consentiunt, non putant, se ab eo tentari, aut oppugnari: aut si sentiunt, quàm multi terrentur, metu laborum? falluntur falsis pretextibus; ah vno sæpe aureo animam suam vendunt? Multi fame vincuntur, vt nullo obseruato Ecclesiæ ieiunio, nulla temperantia, nulla abstinentia carniũ, animam suam seruent? Quàm multi clauẽs hosti tradunt, vt per omnium sensuum portas in animam eorum intrei? Non sic Sancti: pro aris & focis certarunt, sciuerunt regnum celorum vim pati. Ideò fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt. Nimirum sæpe considerarunt, quantum sibi, quantum Deo perderent, & quantum Christo arcis à se redemptæ Domino obstricti essent. Hinc clamauerunt: *Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?* O nos arundines, quæ quouis vento, quouis angustia, quouis tentatione & tribulatione agitantur, & franguntur! Columnæ, petra similes esse debemus, quæ nullis fluctibus cedunt: & arundini similes sumus, à quouis vento agitanda, à quouis socio nos finimus abduci à recto. Petrum non poenitentem & flentem, sed ancillæ cedentem imitamur. Hoc est arcem tradere, non seruare.

Matth. 11. 12e
Hebr. 11. 34e

Rom. 8. 35e

Sed ad *Marcum Guterrium* nostrum redeamus, & videamus, quid in castro suo faciat, vel patiat. Toto jam die acclinis portæ & semianimis sederat. Cùm rex solitum impetum in arcem faciens, miratus est, neminem esse resistentem. Iussit ergo scalas ad murum admoueri. Certatim ruitur, & quisque vult primus esse in muro. Nemine repugnante facile fuit ascendere. Ascendentes nobilem virum semiuivum reperiunt, castrum, non se castrudentem. Ita eum vires jam defecerant, vt sine motu, ac prope etiam sine sensu iaceret. Arbitrantes igitur, qui ascenderunt, Castellanum mortuum, ad regis presentiam supra humeros detulerunt. Lachrymans est igitur rex ob viri illius ingentem virtutem, curamq; de eo gessit, remedijsq; adhibitis paululum conualuit. Amat ipse hostis in hunc virtutem, Cùm itaq; rex ob eius egregia gesta ac pertinacissi-

VIII.

CAP. IV. ARX
ET GUTERRI
RIVS

G

MANUS

50 Cap. IV. *M. Guterrij exemplo animã contra peccatũ defendendam.*
 mam fidem plurima obtulisset, Absit, inquit Marcus, ut à te, ô rex,
 aliquid capiam, qui gloriam, qui honorem arripuisti meum. Erat mihi
 sempiterna gloria in arce mori, quam tu, ut viverem, abstulisti. Ibo, si
 permittu, ad dominum meum libens, ut vitam adimat, quam tu insuito
 donasti. Sed quid agam? fidem ei prastiti, quam non nisi morte persol-
 vere poteram. Perpetuus igitur contra te, ô rex, agam querelas, qui,
 ne fidem persoluerem, impedisti. Videbantur hæc contra regem di-
 cta, sed regi placuerunt optanti, multos sibi similes esse duces, qui
 auderent coram se loqui veritatem, ac tantam mundo exhiberent
 fidelitatem. Placet enim, & laudatur etiam in hoste virtus.

IX.
 QUAM ACERRE
 SENTIANT MI-
 LITES, SI IN-
 GRATOS LABO-
 RIBUS AC PE-
 RICVLIS SVIS
 DOMINOS EX-
 PERIANTVR?

Itaque viribus suis ex integro restitutus, non tantum liber-
 tate donatus à rege *Marcus*, sed etiam cum magna beneuolentia
 atque honore dimissus est. Qui non domum, ad uxorem, aut li-
 beros, sed recto itinere inde ad dominum suum in Africa exulan-
 tem profectus, magnam præ se tulit, ob amissam arcem, animi
 tristitiam. Sed *Didacus* jam rerum omnium, aliorum relatione,
 gnarus eum benignè accepit, & longè plura certioraque ab eo de
 tota rei serie intellexit. Ob quæ meritò amandus, æstimandus, &
 maximis honoribus cumulandus erat. Ite, mortales, seruite Mun-
 do, currite, laborate; famem, sitim, frigus, æstum, & mille peri-
 cula, pro sæcularibus dominis sustinete; sanguinem ipsum, vitam
 ipsam, pro illis exponite (& vtinam non etiam sapissime animæ
 vestræ æternam salutem exponeretis!) experiemini, quam mer-
 eedem sitis laturi. Neque enim satis agnoscunt isti, neque grati
 semper esse didicerunt. Quod sapienter & liberè agnouit prin-
 ceptus, qui dicit: *Nolite considerare in principibus, in filijs hominum in-*
quibus non est salus: itemque alio loco: Bonum est considerare in Do-
mino, quam considerare in homine. Bonum est sperare in Domino,
quam sperare in Principibus. Cuius rei luculentum est in *Mar-*
co Guterrio exemplum. Videbantur omnia salua, & *Marcus*
 sua fide *Didacum* contentum arbitratus, ipse quoque tristitiam
 posuit, cum intra paucos dies accidit, vt, vice quadam, celebri
 (in solenni multorum nobilium conuentu, conuiuioque) læti-
 tia feruente, sermo incideret, de bonorum malorumque mili-
 tum moribus; quorum illi lusibus, poculis, scortis, otio vacent;
 in ipsius diaboli sanitatem potitent; in diaboli nomine edant, bi-
 bang.

Psal. 145. 3.
 Psal. 117. 8.

Cap. IV. M. Guterrij exemplo animã contra peccatũ defendendam. 91

bant, omnia faciant; familiã, nominis, famã, omnis honestatis, ipsius Dei obliti; quando ad pugnam venit, hostem declinare, præsentem non aggredi, dimicantem fugere, & amicos potiùs, quàm aduersarios spoliare nõrint: isti autem, sicut boni venatici canes prædam, ita velitationes & prælia sitiunt; neque jam vxores ipsas, neque delicias curent, quas more Vriã, neque secum habeant in castris, neque domi adeant, cum foris est militandum. Inter eiusmodi sermones, fuit, qui præsentem Marco, diceret, *Marcum esse talem boni militis ideam, simulque eius fidem & constantiam ad astra usque tolleret. Assensere omnes, vnus Didacus, amissi castris desiderio mœstus aiebat: Verissimum atque fidelissimum Guterrium extitisse Castellatum, nemo ambigit, verumtamen castrum libenter reciperem meum, Marco fiducialiter commissum.* Generosi magis sentiunt verba, quàm vulnera. Quamquã & vulnus ingens est, incidisse in hominem ingratum. Quia, vt Tullius ait, *omnes immemores beneficij oderunt.* ac alibi: *Nihil est tam inhumanum, tam immane, tam ferum, quàm committere, vt beneficio non indignus, sed victus esse videare.* Quid enim est eo miserius, cui beneficia excidunt, hærent iniuriã? Quamquam Marci in Didacum beneficium, non iniuria erat, arcem tam diu retinuisse. Sed verè dictum est: *Quisquis de accipiendo cogitat, oblitus accepti est, nec vllum habet malum maius cupiditas, quàm quòd ingrata est.* Hæc cupiditas arcis retinendæ etiam Didacum fecit ingratum. Ac sanè quòd maiora in alios beneficia contulimus, eò magis nobis dolet, si pro gratia, quam meruimus, sarcasmos reportemus. Maxima autem sunt beneficia, quæ boni milites in dominos suos conferunt, pro quib. tot labores, tot pericula, tot vulnera, accipiunt, ac sanguinem ipsum profundunt. Sentiunt ergò maximè, si ne debita quidem stipendia, aut victum, & vestitum accipiant & ad rapinas vel inuiti adigantur. Sed ego nunc nõ loquor cum ijs, qui debent stipendia persolvere militibus. Cum illis loquor, qui erga eos misericordes, & benefiei esse possunt; & quantum facultates sinunt, liberales. Dent panem, præbeant haustum, aut, si non possunt donare, tolerabili pretio vendant, non duplici, aut triplici; aut omnino negent se habere, quæ habent. Quia illis succurrere, est elemosynã dare indigenti; exigit id fraterna charitas;

ritas; immo iustitia; quia illi pro te stant in acie, & contra hostem, quem arcent, ne tua omnia auferat. Si illi daretur ultro, non cogeret illum extrema necessitas prædari, & pecora tua abigere. Denique gratitudo tua excitabit illum, ut, si quando necesse erit, tibi non solùm parcat, sed urbem tuam ipse quoque fidelius defendat.

X.

GUTERRIUS A
MUNDO CON-
TEMPTVS,
MUNDVM VI-
CISSIM CON-
TEMNIT.

Quod insulsum atque sanum, & inhumanum verbum, cum Marcus audisset, seq̃, de fide incusatum, nec illam satis domino prestisse putans, illico curiam regis Legionis petijt. Qua de causa? ut Didacũ de ingrato animo accusaret? aut ut iam alij domino seruiret? nequaquam: sed ut mundo ostenderet, quàm nihili facienda sit eius pompa, quantaq; fidelitate dominis sit seruiendum. Itaque prolixam barbam, & negligenter comptos impexosq; deferens capillos, vilissimasq; indutus vestes aulam adiit, ipso habitu incognitus. Quid eum hoc apparatu quæsiisse putatis? Mundum voluit contemnere, Deo voluit, tamquam nouus Alexius, aut nouus Calybita, latitans, immo tamquam Lazarus, in omni humilitate, seruire, ut maiorem inde mercedem fidelitatis reporraret. Siquidem, cum nullam sciret viliores in tota aula condicionem, mundum in mundo decipiens, inter canes venatorios regis se recepit, atque cum illis panem angustia comedit. Nemo nescit, quid talis condicio secum ferat, quem sortiatur cibum, quem potum, quem locum habitationis, quem foetorem, ac pestem narium, quem tumultum & latratum auribus excipiendum; denique quantum contemptum, quippe eum abiectissimos volumus appellare, canum pueros, aut ministros vocamus. Talis ille gloriosus, generosus, fidelis, constans miles est factus. Putasses insanire. Ita planè amentes iudicant, ipsi aliquando dicturi: Nos insensati, vitam illorum aestimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum est. Sed qui sciunt, quàm vile, & fluxum sit, quod spernunt; quàm longè præstantiora, quæ in cælo sperant, libenter purpuras cum centone, honores cum ignominia, gaudia huius mundi cum tribulatione commutant. Quia non sunt condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Et in diuino Tribunali multi è stabulis, & pagis, & angulis,

Sap. 5 4.

Rom. 8. 18.

Cap. IV. M. Guterrij exemplo animã contra peccatũ defendendam. 58
gulis, nunc Mundo penitus incogniti, vocabuntur ad cælestis
gloriæ coronam, purpuratis illis relictis.

Voluit tamen Deus Marci virtutem adhuc etiam in hac vita
reddere illustriorem. Nam sicut lux nullis potest tenebris abscon-
di, ita virtus etiam inter obscuros enitescit. Itaque fuerunt, qui
squallidi illius hominis inter canes agentis vitam, mores, actio-
nesque obseruarent, ac tandem quanta sub obsoleto habitu vir-
tus lateret, agnoscerent. Illico igitur ad regem aduolant, eique
significant, quantum belli ducem, inter canum greges, aleret.
Rex euocatum ad se Marcum interrogauit: *Cur eò usq; se demit-
teret, qui principem in aula locum facile tenere posset?* Marcus, post-
quam multa de mundi vanitate, deque ingrati animi vitio disse-
ruisset, tandem etiam Didaci, cui tam fideliter seruiisset, scomma,
remque apud eum gestam ordine commemorat, multisque cum
lachrymis obtestatur, ne se rex, tamquam profugum & Castrum
proditorem prouidere vagarique vltro sineret, sed castrum hero
redderet, atque vel hoc pacto se eidem fidem seruare permetteret.
Tam generoso spiritui, censuit benignissimus rex annuendum.
Quamobrem extemplo iussit ei Castrum, quod septem annis obse-
derat, ita uti cum armis & omni genere commeatus instructissi-
mum munitissimumque erat, reddi. Dictum, factum. Marcus
eo tam liberali beneficio exhilaratus, nonnè potuisset ipse sibi ar-
cem seruare? & Didaco tam ingrato vices rependere? Nihil ille
horum cogitauit, sed quam primùm castrum plenè possedit, ad
Didacum scripsit, ut veniret jam, ac castrum suum reciperet, se-
que homagio præstito liberaret. Didacus fidem viri admiratus
Marco rescripsit, uti arcem Regi Legionis traderet, ipse homagio
liber esset, & rarissimæ fidei fortitudinisque præconijs mactus
gloriosissimam vitam porrò ageret. Hæc fides memoria perpetua
est consecrata; neque enim Hispani tantùm, sed totus terrarum
orbis censuit dignam immortalitate. Quid ni & imitatione?

Dixi supra, castrum vice animam nobis à Deo commissam, cu-
stodiendam. Nos illam non tantùm saepe diabolo prodimus, &
temerè prodimus, sed etiam, postquam toties ostendit, quanta
displacencia eam amiserit, quantoque eam desiderio cupiat recu-
perare, nihil mouemur, nihili facimus eam amissionem, in qua

XI.

GVTERRIMET
RANDA FIDE-
LITAS.

XII.

ANIMA, TAM-
QVAM CA-
STRVM, CON-
TRA IPSVM
RATIONIS DI-

ETAMEN, PRO-
DITA, DEO RE-
STITVENDA.

Luc. 16, 8,

Boët. lib. 4. de
consol. Phil.
Prot. 3. & 4.

tamen nos ipsi longè plus amittimus, quàm Deus. Marcus vt suo officio, suo homagio, suo ingrato hero Didaco satisfaceret, arcemque recuperaret, vsque ad canes se demisit; tu, ô peccator, non vis te demittere ad pedes sacerdotis; & peccatori peccator, peccata tua detegere, vt animam tuam recuperes, ac tam fideli Domino Deo tuo restituas quam malo dæmoni tradidisti? Verè filij huius sæculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt; adde, & fideliores; reddunt enim Cæsari, qua Cæsaris sunt, & isti non reddunt Deo, qua Dei sunt. Mirum est, Guterrium, hominem sæcularem & militarem, domino sæculari, exuli, ingrato, tam fuisse fidelem; & nos Deo non eandem præstare fidelitatem. Quid facis, ô peccator? cur, imminente ruina, dormis? hæc anima tua, quam diabolus rudentibus inferni in exitium trahit, Dei est, illam à te reposcit; illam pereuntem deslet; pro illa sanguinem fundit; & tu illam hosti illius vendis exigua voluptatula; paucis nummulis, pro quibus daces, milites, totos exercitus, patriam ipsam prodis; pro qua tibi millies esset pereundum. Redi, redi ad Dominum, procide ante illum, plora coram illo, arcta est restitutionis obligatio, sed omnium arctissima, qua animæ restitutio est facienda. Hanc restitutionem facis, per poenitentiam. Poenitentiam autem prompta mente suscipies, si, vt Guterrius, apprehenderis, quantum sit malum in peccato, per quod animam tuam amisisti. Nam si vel Deus non esset, cui peccatum tantopere displicet, tamen peccatum in se atque intrinsecè formalem malitiam continet, repugnat enim regulæ rationis, ac ipsæ naturæ ratione præditæ, adeò vt actus peccati in se dicatur turpis, inhonestus, malus, & dedecus ac probrium mereatur. Vnde in quo nondum penitus extinctum est rationis lumen, de peccato erubescit; & clam peccat, si potest, ac angulos & tenebras quaerit, & mille, si arguitur, excusationes. Quòd si peccator in profundum veniat, nec amplius de peccato erubescat, tum magis apparet, quantum degeneret à natura sua. Nam vt Seneca, alijque Philosophi, & Boëtius ostendunt, vsque adeò à natura sua declinat, vt quamuis externam hominis formam retineat (quæ tamen sæpe ipsa, per quædam vitia, valde mutatur) tamen animo ad bestiarum condicionem, atque affectionem deiciatur. Alius superbiã

biã pavo; aut Gallus Indicus; alius irã furoreque leo, aut leopardus; alius rapacitate lupus; astutiã vulpes; invidiã canis, gulã porcus, luxuriã equus admissarius, pigritia asinus fit. In summa: *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis*: amissa enim iustitia originali, passionibus multis subiectus est. Hinc qui maximi peccatores sunt, quia maximè ignorantia & cupiditate excæcati, minimè peccata sua vident, & agnoscunt, sicut bestiz. Quanta hæc miseria? *Ægrè fert, qui stupor, qui factus ab altero vocatur; & ex seipso, ex anima ratione prædita facit bestiam? quam tot scientijs & virtutibus Deo creatori suo ornare debuisset? Nonnè hic malè custodit atrium suum, & Dei castrum?*

Nam & hinc intrinsecè malum est peccatum, per quod iniuria Deo infertur, qui si non formaliter, saltè interpretatiuè, à peccante contemnitur, atque ita contra honorem, & existimationem debitam ei iniuria impingitur. 1. Vt legislatori, cuius leges insuper habentur, dum eo præsentè & inspectante, adeò libere violantur. Qui enim legem nihili facit, censetur etiam nihili facere auctoritatè ac maiestatem legislatoris. 2. Quisquis mortiferè peccat, Deum spernit, vt finem vltimum, & obiectum beatitudinis ad quod tendere debebat; quia quasi floccipendit illud bonum amittere, vt bonum temporale consequatur. Atque hoc est, auerti à Deo, tamquam vltimo fine supernaturali. Quod his verbis queritur Deus: *Me dereliquerunt fontem aqua viva, & foderunt sibi cisternas dissipatas, qua continere non valent aquas.* Diffluunt enim gaudia è creaturis hausta, instar aquarum, per rimas cisternarum. An non apprehendere debemus, si & leges Dei pedibus calcamus, & beatitudinem veram æternamque cum friuolis & fugitiuis his mundi gaudijs commutamus? 3. Si parentes colendi sunt, quia ab illis vitam & alimenta accepimus, quàm obstricti erimus nostro Creatori? quem in beneficijs contemnit peccator. Non enim æstimat infinitam Conditoris maiestatem; non curat, quòd ex nihilo ab illo productus sit; non quòd tot bonis animæ & corporis ditatus sit; non quòd mundus iste visibilis, & omnia quæ in eo sunt, ipsius causa, & quidem non solùm ad vsum, verùm etiam ad obsequium illius, creata sint. Denique nihil esse ducit,

se ad

Psal. 49

XIII.

QUOT ET
QUANTAE INI-
URIAE DEO
FIANT PER
PECCATUM?

Jerem. 2.

Deut. 32.

se ad imaginem & similitudinem Dei factum esse: neque conditum esse capace[m] diuinitatis. Omnia ista seponit, & contemnit, dummodo creaturis fruatur, & habeat, quod sensum mulcet. Ob quod itidem queritur Deus: *Hæcine reddis Domino, popule stultæ & insipiens? Numquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, & fecit, & creauit te?* 4. Quid non fecit Deus, vt nos à peccato, à potestate diaboli, ab æternis flammis redimeret? De cælo descendit, exinaniuit semetipsum, carnem & mortalitatem immortalis Deus induit; esuriuit, sitiuit, laborauit, sudauit & alit; ignominias, accusationes falsas, alapas, spinas, flagella, sputa, crucem, mortem sustinuit, vt nos ab orco liberatos cælo assereret. An non meruit, vt ei fideles essemus? Sed nos, propter leuem vindictam, ob exiguam delectationẽ, omnia illa contemnimus, inefficacia atq; irrita reddimus, sanguinem illius diuinissimum pedibus proterimus.

Hebr. 10.

Irritam quis faciens legem Moysi, sine vlla miseratione duobus vel tribus testibus moritur: quanto magis peccatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & Spiritui gratia contumeliam fecerit? 5. Mirissimum est, etiam sceleratissimos cohiberi metu magistratus ciuilibus, aut etiam timore ignominie, peccatorem autem, Iudicem diuinum contemnere, quidquid minetur, etiam si minetur poenas & flammam sempiternam. An non enim Iudicem contemnit, qui, vt suæ libidini satisfaciatur, non sinit se deterreri, quidquid Iudex moneat, statuatur, clamer, minetur? Quid autem stultius, quàm non timere eum, qui potest, & animam, &

Matth. 10.

corpore perdere in gehennam? 6. Quanti facimus amicos, præsertim eos, qui magna nobis possunt præstare? quisquis autem per peccatum, sinit in animam suam intrare hostem iuratum Dei, amicitiam Dei contemnit, quem non solum, vt Iudicem non timet, verùm etiam non amat, vt amicum, cuius amicitia ac favore tot dona cælestia, ac demum etiam cælum ipsum potest adipisci. 7. Quisquis peccat lethaliter, omnia quæ in Deo & personalia sunt, & absoluta, contemnit. Deum Patrem contemnit, vt primam omnium rerum originem, præstaret enim eum non esse, quàm esse. Filium Dei contemnit, vt Redemptorem, quia eius redemptionem negligit, nec sinit esse efficacem. Spiritum san-

ctum

Etum contemnit, quia omnes eius inspirationes repellit. Contemnit Dei immensitatem, quasi non præsens sit; contemnit eius scientiam & sapientiam, quasi non videat; contemnit eius sanctitatem, quasi non colenda sit; contemnit eius iustitiam, quasi mala non debeat punire; contemnit eius omnipotentiam, quasi plerere reos non mille modis possit; contemnit denique eius misericordiam, patientiam, bonitatem, longanimitatem, quasi non tam diu ad poenitentiam faciendam expectet. Quare ita cum Apostolus alloquitur: *An divitias bonitatis eius, & patientia, & longanimitatis contemnis? Ignoras, quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impoens cor, thesaurizas tibi iram in die ira & revelationis iusti iudicij Dei.*

Rom. 2.

Hæc sunt intrinseca peccati mala ob quæ merito illud fidelis Dei servus detestatur. Sed & ob effectus, qui ex eo sequuntur, omnibus modis est execrandum. 1. Per illud amittitur gratia habitualis, qua homo iustus, Dei amicus, & Dei filius adoptivus effectus, ex iusto iniustus, ex amico inimicus, ex filio fit extraneus. Gratia enim habitualis, seu donum charitatis, per se & vi Physica, reddit hominem iustum, id est conformem legi divinæ; cum in ea includatur totius legis divinæ propositum: adeoq; charitas sit vera iustitia Christiana, quæ est supernaturalis conformitas cum lege divina. Cum hac gratia & charitate peccator privatur etiam simul omnibus virtutibus supernaturalibus, præter fidem & spem; quia sit his donis indignus. Cum igitur eodem momento, quo peccator consentit in peccatum, tanta existat in anima eius mutatio spiritualis, caelesti calore & vigore ac pulchritudine supernaturali extincta; hinc adeo horrent peccatum, quicumque sciunt, quid sit peccatum. 2. Non tantum gratiã hominem privat peccatum, sed etiam ipso Spiritu sancto inhabitante, qui divina ordinatione cum charitate coniungitur: quia vult Deus hominem ad gloriæ, & beatitudinis suæ communionem euehere. Qua de causa statuit, ut dono gratiæ habitualis, seu charitatis, donatio Spiritus S. annexa sit; adeoque etiam filiatio, seu adoptio divina; quæ jus divinæ hæreditatis secum fert. Itaque charitate (quæ est vinculum, quo Deus animæ coniungitur) amissa, solvitur hæc unio, & Deus ab anima recedit, non loco,

XIV.

QUOT, ET
QUANTA DAM-
NA ANIMAE
PECCATUM IM-
FERAT?

sed affectu, & cura singularis prouidentia. Ita è filio Dei fit filius diaboli, quia expulsa gratia & charitate, peccatum, tamquam quamdam vitam & formam à diabolo trahit, per quam illi fit similis: immo per peccatum ipse diabolus incipit (loco S. Spiritus) in homine habitare, vt eum regat & ad malum impellat. *Omnia enim, qui facit peccatum, ex diabolo est.* hoc est, filius diaboli, quia in hoc manifesti sunt filij Dei, & filij Diaboli. Qua de causa ait Seruator. *Vos ex patre diabolo estis.* Quis prudens hanc filiationem non detestaretur? 3. Hinc per peccatum homo priuatur iure cælestis hæreditatis, & omnium bonorum, quæ Sancti sunt in cælo possessuri. Quia, soluta adoptione, & perdita filij dignitate, perditur jus hæreditatis, & ex hærede Dei, fit hæres diaboli & Rom. 8. omnium, quæ suprã recensuimus, malorum inferni. *Si enim filij, & hæredes,* quod in vtramque partem valet, Dei scilicet & Spiritus maligni. 4. Itaque non tantum perditur jus ad cælum, peccatum, sed etiam fit peccator æternæ damnationis reus, quia Rom 6. *stipendium peccati mors,* non tantum naturalis, nec tantum spiritualis, qua gratia extinguitur, sed etiam æterna illa vitæ æternæ opposita quam peccatum per se meretur. 5. Hinc quid mirum si etiam mereatur perdere peculiarem illam protectionem diuinam, qua solet Deus filios & amicos suos tueri, contra insidias & tentationes mali tentatoris, varijsque gratiæ auxilijs præuenire? Dignus est enim peccator, qui diuinos instinctus repellit, vt à Deo deseratur, & tamquam mancipium diabolo relinquatur. Hinc in vno peccato non sistitur, de peccato in peccatum itur. Quis non horreat horum effectuum causam? 6. Neque illud est contemnendum, quod peccatum hominem priuet omnibus meritis, ac bonis operibus, quantumuis sint multa & magna; immò si vnus collegisset solus tot merita, quot omnes Sancti simul, tamen vel vnico peccato mortali, omnia illa euerteret, & inefficacia inutiliaque redderet, & quasi mortua. *Si auerterit se iustus à iustitiâ sua, & fecerit iniquitatem, omnes iustitiæ eius, quas fecerat, non recordabuntur.*

Ezech. 18.

XV.

A GUTERRIO
PYDEFIERI
PECCATORES.

Tot dona & gratias quia amittit, & tot damna incurrit peccatum, mirum est, vtilum mortalem esse tam vacordem vt peccet. *Guterrius,* putauit rationi esse aduersum, si heri sui castrũ traderet,

traderet, & ita omnes fideles milites sentiunt: & nos non apprehendimus esse contra rationem, si animam nostram Deo ablatam, diabolo tradamus? Guterrius Didaco homagium præstitit: præstitimus & nos Deo, in baptismo, & pœnitentiã. Ea condicione castrum Guterrio commisit, vt eam seruaret? quot leges tulit Deus, vt nos animam nostram seruarem? Stipendio Guterrius fuit Didaco obligatus? quot nos Creatori nostro beneficijs obligati sumus? Numquam Didacus pro Guterrio mortuus est, numquam pro eo crucifixus, aut flagellatus; at Christus hæc omnia sustinuit pro peccatore. Timuit Guterrius Didacum, vel vnum acerbius verbum prolaturum: & non timet peccator Deum dicturum: *Ite maledicti in ignem aeternum?* Noluit Guterrius Didaci amicitiam, fauorem, & gratiam amittere: & peccator Numinis amicitiam non veretur profligare? nec curat charitatis, iustitiæ, adoptionis diuinæ, ipsius S. Spiritus, hæreditatis cælestis, protectionis peculiaris, omnium meritorum iacturam? Nec exilium, nec mortem Guterrius à Didaco inferendam metuebat. Peccator à Deo mortem aeternam certissimò decernendam debet metuere, & non abstinere à peccatis! ô quàm cæci sumus! ô quàm insani, qui hominem plus timemus, quàm Deum; plus amamus, plusque illius, quàm huius gratia facimus! An non meritò à Deo vicissim contemnendi & damnandi! Igitur resipiscamus, & ad Deum reuertamur: dicamus ad tentantem: *Ecce Dominus meus, omnibus* Gen. 39. 21
mibi traditis ignorat, quid habeat in domo sua; nec quidquam est, quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi, præter te, quæ uxor eius es: quo modo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum?

